

**ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÇALIŞAN BEDEN EĞİTİMİ
ÖĞRETMENLERİNİN EMPATİ EĞİLİMLERİ**

Mehmet POLATOĞLU

BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ANABİLİM DALI

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Hülya BİNGÖL**

Yüksek Lisans Tezi – 2022

**T. C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÇALIŞAN BEDEN EĞİTİMİ
ÖĞRETMENLERİNİN EMPATİ EĞİLİMLERİ**

Mehmet POLATOĞLU

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Hülya BİNGÖL**

**MALATYA
2022**

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
TABLolar DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Empati.....	3
2.2. Empatinin Tarihi Gelişimi	3
2.3. Empatinin Bileşenleri	4
2.3.1. Bilişsel Empati	4
2.3.2. Duyuşsal Bileşen	4
2.4. Empati İle İlgili Kuramlar.....	4
2.4.1. Çıkarısama Kuramı	4
2.4.2. Rol Oynama Kuramı.....	5
2.4.3. Heyecan Yayılması Olarak Empati	5
2.5. Empatinin Önemi.....	5
2.6. Öğrenme ve Öğretmede Empatinin Özellikleri.....	6
2.7. Öğretmen ve Öğrenci İlişkilerinde Empatik Anlayış	6
2.8. Öğretmen, Olumlu Sınıf Ortamı ve Empati.....	6
2.9. Empati Sürecini Olumlu Etkileyecek Öğretmen Özellikleri.....	7
2.10. Empatik Eğilim ve Empatik Anlayış	7
2.11. Empati Gelişimi.....	7
2.12. Empatinin Sınıflandırılması	8
2.13. Empati Türleri	8
2.13.1. İçgüdüsel Empati	8
2.13.2. Gelişken Empati	9
2.13.3. İlişkisel Empati.....	9
2.13.4. Deneyimsel Empati.....	9
2.13.5. Yüksek Empati	9
2.13.6. Temel Empati	10

3. MATERYAL VE METOT	11
3.1. Problem Cümlesi	11
3.2. Araştırmanın Amacı	11
3.3. Araştırmanın Önemi	11
3.4. Varsayımlar	11
3.5. Sınırlılıklar	11
3.6. Araştırmanın Modeli.....	12
3.7. Evren ve Örneklem.....	12
3.8. Veri Toplama Araçları	12
3.9. Empati Ölçeği.....	13
3.10. Veri Analizi	13
4. BULGULAR	14
4.1. Tanımlayıcı İstatistik Bulguları.....	14
4.2. Anova Test Bulguları.....	22
5. TARTIŞMA	24
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	29
6.1. Sonuç	29
6.2. Öneriler	29
KAYNAKLAR	30
EKLER	36
EK-1. Özgeçmiş	36
EK-2. Etik Kurul Kararı	37
EK-3. Kurum İzni.....	38

TEŐEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleŐtirilmesi s¼recinde, bilgi ve tec¼belerinden yararlandığım danıŐmanım Dr. Öğretim Üyesi Hülya BİNGÖL'e,

Yüksek lisans süresince yanımda olan ve desteğinin esirgemeyen değerli dostum Öğr. Gör. Talip elik'e teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Empati Eğilimleri

Amaç: Bu çalışmanın amacı ortaöğretim kurumlarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin empati eğilimlerinin incelenmesidir

Materyal ve Metot: Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bulunan ortaöğretim kurumlarındaki beden eğitimi öğretmenleri oluşturacaktır. Araştırmanın örneklemini ise Elazığ ili merkezinde faaliyet gösteren ortaöğretim düzeyindeki beden eğitimi öğretmenleri oluşturacaktır. Toplamda 226 anket toplanmıştır.

Bulgular: katılımcıların empati düzeylerinde cinsiyet değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre erkek beden eğitimi öğretmenlerinin kadın beden eğitimi öğretmenlerine göre empati düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Mesleki yıl değişkeninde katılımcıların empati düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. 16-20 yıl mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri daha yüksek olduğu görülmüştür. 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri en düşük olduğu belirlenmiştir

Sonuç: Sonuç olarak, beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre erkek beden eğitimi öğretmenlerinin kadın beden eğitimi öğretmenlerine göre empati düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca meslek yılı arttıkça empati düzeyinin azaldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi Öğretmeni, Empatik Eğilim, Ortaöğretim

ABSTRACT

Empathy Tendencies of Physical Education Teachers Working in Secondary Education Institutions

Aim: The aim of this study is to examine the empathy tendencies of physical education teachers working in secondary education institutions.

Material and Method: The universe of the research will be physical education teachers in secondary education institutions affiliated to the Ministry of Education in 2021-2022. The sample of the study will be secondary school physical education teachers operating in the city center of Elazig. A total of 226 questionnaires were collected.

Results: A statistically significant difference was determined in the gender variable in the empathy levels of the participants. According to the gender variable, it was determined that the empathy levels of male physical education teachers were higher than female physical education teachers. A statistically significant difference was found between the empathy levels of the participants in the occupational year variable. It has been observed that physical education teachers who have 16-20 years of professional experience have higher empathy levels. It has been determined that physical education teachers who have 21 years or more professional experience have the lowest empathy levels.

Conclusion: As a result, it was determined that the empathy levels of physical education teachers were higher according to the gender variable, the empathy levels of male physical education teachers compared to female physical education teachers. In addition, it was determined that the level of empathy decreased as the professional year increased.

Keywords: Physical Education Teacher, Empathic Tendency, Secondary Education

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

EÖ	: Empati Ölçeği
N	: Katılımcı
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
Ss	: Standart Sapma
%	: Yüzde

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil No</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.1. Katılımcıların Cinsiyet Ortalama Grafiği	14
Şekil 4.2. Katılımcıların Mesleki yıl Ortalama Grafiği.....	15

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 3.1. Güvenirlilik Analizi	13
Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkeni Frekans Tablosu	14
Tablo 4.2. Katılımcıların Mesleki Yıl Değişkeni Frekans Tablosu.....	14
Tablo 4.3. Empati Ölçeği Soru 1 Frekans Tablosu	15
Tablo 4.4. Empati Ölçeği Soru 2 Frekans Tablosu	16
Tablo 4.5. Empati Ölçeği Soru 3 Frekans Tablosu	16
Tablo 4.6. Empati Ölçeği Soru 4 Frekans Tablosu	16
Tablo 4.7. Empati Ölçeği Soru 5 Frekans Tablosu	16
Tablo 4.8. Empati Ölçeği Soru 6 Frekans Tablosu	17
Tablo 4.9. Empati Ölçeği Soru 7 Frekans Tablosu	17
Tablo 4.10. Empati Ölçeği Soru 8 Frekans Tablosu.....	17
Tablo 4.11. Empati Ölçeği Soru 9 Frekans Tablosu.....	18
Tablo 4.12. Empati Ölçeği Soru 10 Frekans Tablosu.....	18
Tablo 4.13. Empati Ölçeği Soru 11 Frekans Tablosu.....	18
Tablo 4.14. Empati Ölçeği Soru 12 Frekans Tablosu.....	19
Tablo 4.15. Empati Ölçeği Soru 13 Frekans Tablosu.....	19
Tablo 4.16. Empati Ölçeği Soru 14 Frekans Tablosu.....	19
Tablo 4.17. Empati Ölçeği Soru 15 Frekans Tablosu.....	20
Tablo 4.18. Empati Ölçeği Soru 16 Frekans Tablosu.....	20
Tablo 4.19. Empati Ölçeği Soru 17 Frekans Tablosu.....	20
Tablo 4.20. Empati Ölçeği Soru 18 Frekans Tablosu.....	21
Tablo 4.21. Empati Ölçeği Soru 19 Frekans Tablosu.....	21
Tablo 4.22. Empati Ölçeği Soru 20 Frekans Tablosu.....	21
Tablo 4.23. Empati Ölçeği Soru 21 Frekans Tablosu.....	22
Tablo 4.24. Empati Ölçeği Soru 22 Frekans Tablosu.....	22
Tablo 4.25. Katılımcıların Cinsiyet, Yaş ve Mesleki Yıl Değişkenleri ile Empati Düzeyleri ANOVA Tablosu	22

1. GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insan, çevresindeki insanlarla iletişim halindedir. Bireyin diğer bireylerle iletişim kurma ihtiyacı, yaşadığı çevredeki diğer bireylerle etkileşimi zorunlu kılmaktadır. Diğer insanlarla etkileşime girme ihtiyacı temel ihtiyaçlardan biridir (1).

Sosyal hayatın sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmesi için topluma ait bireylerin uyması gereken bazı sosyal değerler vardır. Sosyal değerler, toplumdaki bireylerin paylaştığı kurallar ve kriterlerden oluşur. Sosyalleşme aşamasında kişinin diğer bireylerle iletişim kurabilmesi sonucunda toplumsal değerler yaygınlaşırken diğer bireylere de aktarılır. Toplumsal değerler, toplumsal sistemin temel kurallarını oluşturmak için gerekli altyapıyı oluşturur. Bununla beraber bireylerin toplumsal taleplerini de dikkate alarak içinde yaşadıkları toplumsal değerlere göre daha tutumlu bir karar almalarına yardımcı olur. Bu açıdan toplumsal değerler, bireylerin seçimlerini kolaylaştıran bir işleve sahiptir (2). Ayrıca toplumdaki bireylerin birliğini ve toplumların gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan kültürün temelinde değerler vardır. Bir toplumda güçlü bir kültürün varlığının toplumdaki geçerli değerlerin bireyler tarafından çevresine aktarımıyla alakalı olduğu söylenebilir (3).

Empati, bireyin sosyal yaşama adaptasyonunu kolaylaştırmada önemli toplumsal bilişsel bir yetidir. Empati kavramı insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen, bu kavram estetik bilimi dahilinde yüzyılın başlarında öne sürülmüştür. Bazı yazarlar empatiyi duyuşsal (4,5) olarak tanımlarken, diğerleri bilişsel (6,7) olarak tanımlamışlardır. Empati eksikliği bazı hastalıkların önemli bir belirtisidir. Örnek olarak asperger sendromu ve otizm gibi nöropsikiyatrik bozukluklarda bariz şekilde bilişsel empati bozukluğu olarak ifade edilmektedir(8). Dış uyaranlara karşı nicel özelliklerine göre inceleyip mantıksal kurallar etrafında organize etmek olarak tanımlanabilecek sistemleştirme yeteneğinin erkeklerde, bilim adamlarında ve matematik uzmanlarında daha fazla geliştiği belirtilmektedir (9).

İnsan ilişkilerinin her alanında empatinin varlığı, etkili iletişimin varlığının ön koşullarından biri olarak kabul edilmektedir. Özellikle insanlarla birebir iletişimin kurulduğu mesleklerde empatinin etkileri daha belirgin olarak görülmektedir. Öğretmenlik mesleği hem eğitimin merkezinde olması hem de bu açıklamaya uyması açısından eğitim ve empati açısından özel bir öneme sahiptir (10).

Eğitimde empatinin varlığı çok 6nemlidir. 6nk6 eğitimle istenilen hedeflere ulaşmak için empati becerisine ihtiyaç vardır. Y6ksek empatik eğilimin olduğu bir eğitim s6recinde daha y6ksek başarı oranının olması beklenmektedir. Eğitim ve empati arasındaki ilişkide bireyin duygularının farkında olması, anlaşıldığını hissetmesi, iletişim kurması ve kendini ifade edebilmesinin etkileri g6r6lmektedir (11).

Bu çalışmanın amacı orta6đretim kurumlarında çalışan beden eğitimi 6đretmenlerinin empati eğilimlerinin belirlenmesidir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Empati

Empati kelimesi ilk olarak Lipps tarafından kullanılmış ve 'Einfühlungsvermögen' olarak adlandırılmıştır. Yapılan pek çok araştırmaya göre empati; birlikte hissetmek, başkalarının duygularını anlayabilmek demektir (12). Empati kişilerin olaylara yaklaşımlarının sezildiğinin ve idrak edildiğinin gösterildiği bir yetenektir. Bir kişinin empati yapabilmesi için, karşısındaki bireyin farklı görüşlere, inançlara hakim olduğu fikrini benimsemelidir. Bu doğrultuda da iletişimde olduğu bireyi hiçbir şekilde yargılamamalı ve durumu anlayabilmek için gayret göstermelidir (13).

Jolliffe ve Farrington (14) empatik bir anlayış olmadan insanların duygusal dünyasına dahil olmanın mümkün olmadığını ve gerçek bir yardım sağlanamayacağını belirtmektedir. Öğretmenlerin öğrencilere yardımcı olması gerektiği aşikar olduğundan, öğrencilerle daha sağlıklı iletişim kurabilmek için öğretmenlerin empatik bir iletişim için tutum haline getirmeleri gerekmektedir (15).

2.2. Empatinin Tarihi Gelişimi

Empatinin tarihsel gelişiminde; Theodore Lipps'in Estetik adlı eserinde bulunan einfühlung kavramı empatinin şuanki anlamıyla ortaya çıkmasında katkı sağlamıştır. Lipps'e göre empati, bireyin iç taklit yöntemiyle karşısındakini anlamaya çalışması olarak ifade edilebilir. Lipps' in bu ifadesine farklı bir bakış açısı getiren Titchener empathia terimi kullanmış ve İngilizceye empathy olarak tercüme edilmiştir. Empatheia ifadesinin anlamı em ve patheia kelimelerinin sırasıyla içine ve algılama kelimelerinin birleşimiyle oluşmuştur. Bu nedenle araştırmacının empatiyi bir içsel algılama sürecini tanımladığı söylenebilir. Maamafih, Titcheneri içsel algılamayla karşısındaki insanın duygularının bütünüyle anlaşılamayacağını da ifade etmektedirler (17).

Empatinin tanımı kültürümüzde uzun yıllardır özgecilik olarak anılmaktadır. Kültürel anlamda kullandığımız bir diğer kelime ise 'ilişki içinde olmak', onların destekçisi olmak, karşımızdaki insanlarla aynı durumda olmak, destekçisi olmak ve onlara sempati duymak anlamlarındadır. Özgecilik kelimesinin anlamı ise bireyin başkaları hakkında üzüntü ve kaygı duyması, başkalarının iyiliğini düşünerek hareket etmesi anlamına gelmektedir (18).

2.3. Empatinin Bileşenleri

Empatinin bileşenleri hakkında birçok farklı görüş bulunmaktadır. Ancak çoğu bilim insanının uzlaştığı görüş; empatinin bilişsel ve duygusal bileşenlerden oluştuğudur.

2.3.1. Bilişsel Empati

Bilişsel empati insanların karşısındaki kişilerin niyetlerini, ihtiyaçlarını, fikirlerini, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmasıdır. Bilişsel empati hissetmek yerine, düşünce yoluyla empatidir. Bilişsel empatiyi herhangi bir duygu ve sempati duymadan göstermek mümkündür. Bilişsel empati; temelde kendinizi başka birinin yerine koyabilmek ve durumlara onun bakış açısı ile bakabilme becerisidir (19).

2.3.2. Duyusal Bileşen

Duyusal empati; karşıdaki kişinin duygularını sanki biz yaşamışız gibi hissetmektir. Duyusal empati muhtemelen çocukken hissettiğimiz ilk empati türüdür. Duyusal empatide bir anne bebeğine gülümsediğinde, bebeğinin onun duygularını yakalayıp ona gülümsediğini görebilir veya bir bebek başka bir bebeğin ağladığını gördüğünde o da ağlamaya başlayabilir (19).

2.4. Empati İle İlgili Kuramlar

Ünal'a göre (20) empati kavramı insanları anlama yeteneğidir ve insanlığın asıl merak ettiği soru; insanların birbirlerini nasıl anladıkları sorusudur. İnsanlar karşısındaki kişilerin iç dünyaları, duygu ve düşünceleri hakkında bir bilgi sahibi değilken, onların ifade ettikleri duyguların arkasında yatan yaşantılara nasıl anlam verebilmektedir sorusu, aşağıdaki kuramlar tarafından açıklanmaya çalışılmaktadır.

2.4.1. Çıkarısama Kuramı

Çıkarısama kuramı karşımızdaki kişilerin psikolojik yaşantısını bilemediğimiz için onunla ilgili davranışların yansımalarını kendi yaşantılarımızdan yola çıkarak yorumlayabildiğimizi savunmaktadır. Yani fiziksel davranışlarımızla ruhsal davranışları yorumlayabilir ve anlamlandırabiliriz. Çıkarısama kuramı empati kavramını bir tür yansıtma olarak ele almaktadır. Bu kuramdaki temel hedef; kişinin his ve hareketlerini bir diğer kişiye aktarmasıdır. Mitscherlich (21)'a göre empati hemen kavrayamadığımız eylemleri taklit ve çıkarısama ile anlamaya çalışmaktır (20).

2.4.2. Rol Oynama Kuramı

Rol oynama kuramı çevremizdekilerin hareketlerini taklit ederek, kendimizi onların yerine koyarak, durumlara onların bakış açılarından bakabilmemizi ve empati yapabilmemizi mümkün kılar (20).

İnsanların diğer bireyleri anlama biçiminin, o bireylerin bakış açılarını ve düşüncelerini anlamak için tahminlerde bulunmak olduğunu doğrulayan argümandır. Rol yapma tekniği ile kendini empati kurduğu kişinin yerine koyabilme durumu olarak ifade edilmektedir (21).

2.4.3. Heyecan Yayılması Olarak Empati

Karşımızdaki kişinin heyecanının dış belirtilerini fark ettiğimizde onun duyduğu heyecan bizde de uyanabilir. Böyle bir durumda heyecan geçişi olduğu söylenebilir. Örneğin; karşısında gülen bir kişi gören insan da güler ya da üzgün bir kişinin neden üzgün olduğunu bildiği zaman o da üzülür (23). Ancak burada önemli olan, karşıdaki kişinin duygusunun nedenini bilmektir. Nedeni bilinmeyen duygunun kişinin üzerinde bir etkisi olmaz (21).

2.5. Empatinin Önemi

Empati göz yanılgılarını, duyguları ve ahlaki duyguları açıklamaya yardımcı olur. Empati sayesinde davranışların ve duyguların aynı seviyeye gelmesi sağlanır. Empatinin içgüdüsel bir önemi vardır. Empati ilk olarak psikoloji alanında varlığını göstermiştir ve empati kurmada başarılı olduğunda, yapılan terapinin de başarılı sonuçlandığı ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalara göre, empati eğitiminin verildiği ülkelerde bireylerin yaşantılarının olumlu olarak etkilendiği gözlemlenmiştir. Empatinin insan yaşamı üzerinde olumlu etkileri vardır ve empati bütünsel bir süreçtir (24).

Empatinin sadece ilişki ve davranışlarda değil öğrenmede de çok önemli bir etkiye sahip olduğu varsayıldığında, bu etkinin öğretmenler tarafından gösterilen empati seviyesine bağlı olması beklenir. Empati yalnızca empati kurulana yarar sağlayan bir etkinlik değil, empatiyi kuran kişi için de oldukça önemli bir etkinliktir. Empatik eğilimleri yüksek, empati kurma becerileri gelişmiş kişilerin çevreleri tarafından sevilme, aranan kişi olma ihtimalleri de artmaktadır. Empati becerileri yüksek olan kişiler lider olma özelliğine de sahiptirler (19).

2.6. Öğrenme ve Öğretmede Empatinin Özellikleri

Empati; temel, yoğun ve fonksiyonel empati olarak üç gruba ayrılmaktadır. Temel empati ilk özellikler ve iletişimin anlamı olarak ikiye ayrılır. İlk özellikler: kabul edici ve açık olmak, dikkat çekmek, dinlemek, ilgili olmak, pozitif ve kabul edici bir yaklaşım sergilemek, şevk göstermek; İletişimin anlamı: yüz ifadeleri ve etkileşim, jestler, beden dili ve hareketleri, yükseklik ve mesafe, dil ve ses tonu olarak kabul edilmektedir. Fonksiyonel empati ise; grup empati ve bütün sınıf ilişkileri, grupta diğerlerinin bakış açısını cesaretlendirmek olarak ele alınmaktadır. Bu da sınırlar, kurallar ve kodlar koyarak, disiplin, adil olma, kontrol, davranışlar ve empatik yapılarla sağlanabilir. Yoğun empati; pozitif duygular ve etkileşim geliştirmek, kendini ve diğerlerini anlamak ve anlayışı açıklamak, bütün ilişkilere minnettarlık, empatiye mesafe ve derinlik, davranış ve sorumluluk alma, diğerlerinin ve birbirlerinin algısını kabul edip yüksek oranda uyum sağlama, ahlaki bakışlar olarak gruplandırılmaktadır (25).

2.7. Öğretmen ve Öğrenci İlişkilerinde Empatik Anlayış

Empatik anlayışı hayatına aktarabilen bir insan, meslek hayatındaki ilişkilerini kolaylaştıran bir role sahip olabilir. Öğretim yapılan grubun kendini tanımasına katkıda bulunmak ve bu durumu kolaylaştırmak öğretmenin görevlerinden biridir. Öğretmen sadece ders anlatmaktan sorumlu olmayıp, yeri geldiğinde öğrencisinin herhangi bir sorunu çözmesine yardımcı olan kişidir. Öğrencilerini hayata hazırlayıp, kendilerini gerçekleştirme yolculuklarında onlara öncülük ve rehberlik eder. Bir bakıma eğitmen, bir terapist gibi öğrencilerine kendinden bir şeyler veren kişidir. Bu nedenle öğretmenin yeri geldiğinde kendini değerlendirmesi, empatik olup olmadığını anlayabilmesi ve bu konuda kendini geliştirmek için çaba göstermesi onu daha iyi bir öğretmen yapar (26).

2.8. Öğretmen, Olumlu Sınıf Ortamı ve Empati

Rogers (27) psikiyatrik uygulamalarının sonucuna dayanarak empati kurmayı 'İki kişi arasında özel olarak yaşanan ve bir varoluşu ifade eden süreç' olarak tanımlar. Bu süreci de kişinin özel dünyasına girerek, onun yaşadıklarını, yaşadıklarında yer alan kaynağı, öfke, korku, sevgi gibi duyguları fark edebilmek, onun hislerine karşı hassas ve anlayışlı olmak olarak tanımlar. Bu ikili ilişkinin de etkili olabilmesi için empatik yaklaşımın gerçekleşmesi gerektiğini söyler (28).

2.9. Empati Sürecini Olumlu Etkileyecek Öğretmen Özellikleri

Empati kurabilmek, öncelikle öğretmenin empati becerisine, öğretmenin kişiliğine ve duyguların farkında olmasına bağlıdır. Öğretmenin sınıf içerisinde empati kurarken yaşayacağı zorluklardan birisi öğrenci sayısı kadar kendini öğrencilerin yerine koyup duygularını anlamaya çalışmaktır. Bu süreci kolaylaştırmada öğretmen (28):

- Öğrenciyi anlamanın yollarından birinin empati kurmak olduğu olduğunu bilmeli,
- Başarılı bir empatinin kurulabilmesi için diğer iletişim becerileriyle birlikte kullanılmalı,
- Empatinin geliştirilebilir bir beceri olduğunu fark etmeli,
- Duyguları iyi algılamalı ve teşhis etmede başarılı olmalı,
- Öğrencileri ile kurulacak empati ilişkisinin sınıf yönetimini doğrudan etkileyeceğini bilmeli,
- İyi bir dinleyici olmalı,
- Empati sürecinde nazik olmalı, bu süreçte neler yapması gerekenleri bilmeli ve deneyimlemeye açık olmalı,

2.10. Empatik Eğilim ve Empatik Anlayış

Empati, birisine yardımcı olmanın en önemli yoludur. Bir sınıf ortamında öğrenci, öğretmenin kendisine yardım ettiğini hissettiğinde empati yeteneğini hissedebilmektedir. Empatik ilişkilerin zor ergenler için önemli olduğu ifade edilebilir. Empati kavramı bazen eğitim açısından yanlış anlaşılabilen ve empati kavramının kelime anlamı olarak ilgilenmek veya etkilenmek olarak tanımlandığı görülmektedir (29). Davis (30) empatiyi 'bir başkasının gözüyle görmek, kulakla duymak, başkasının kalbiyle hissetmek' olarak tanımlamıştır. Diğer kişiye empati göstermenin sonucu, kişinin anlaşıldığını hissetmesidir. Bu, genç yetişkinlerle iletişim kurabilmek için çok gereklidir (31).

2.11. Empati Gelişimi

İnsan ilişkilerinde birbirini anlama ve birbirine destek olma çabası olarak ifade edilen ve psikolojik bir süreci içeren empatinin insan ilişkilerinde daha etkin rol alabilmesi için insandaki gelişimini incelemek yerinde olacaktır. Empatik anlayışın insan ilişkilerindeki oluşumunun anlaşılabilmesi için öncelikle empatinin psikolojik olarak niteliğini anlamak gerekmektedir. Bu noktada empatinin doğuştan var olan bir eğilim

olup olmadığı, sonradan öğrenilip öğrenilmediği, doğuştan var olan bir eğilim ise gelişiminin nasıl bir yol izlediği, hangi yaşlarda ve ne şekilde ortaya çıktığı yanıtlanması gereken sorulardır (32).

2.12. Empatinin Sınıflandırılması

Literatürde empatinin sınıflandırılması üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde Dökmen (33)'in çalışması dikkat çekmektedir. "Mezun Empati Sınıflandırması" olarak bilinen bu çalışma, üç temel empati adından bahsetmektedir. Bunlar onlar basamağı, sen basamağı ve ben ben basamağıdır (33).

Ben Basamağı: Bu aşamanın temel özelliği kişinin benliğinin ön planda olmasıdır. Burada birey karşısındakini anlamak yerine öğüt vermeyi tercih etmekte ve karşısındaki kişiye karşı eleştirel bir tavır sergilemektedir. Kişinin bu tepkileri vermesi yüzeysel yetersiz veya eksik bir empati sürecinin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu yetersizlik, bireyin bireysel ve duygusal empati bileşenlerinin süreçlerde tam olarak yer alamadığını göstermektedir (34).

Sen Basamağı: Bu basamakta birey bilişsel olarak empati yaptığı kişinin rolüne bürünür ve olaylara karşısındaki bireyin bakış açısı ile görmeye çalışarak anlamaya çalışır. Bu basamakta, dinleyen (hedef) anlatılan olay ya da durum karşısında objektif bir tutumla kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmek yerine sadece empati kurduğu (dinlediği) bireyin duyguları ve düşüncelerine odaklanarak, onu dinlemeye ve anlamaya çalışır (23).

Onlar Basamağı: Bu aşamada kişinin kendisinin ya da empatik bireyin duygu, düşünce ya da bakış açısına bakılmaksızın toplumun ya da çevredeki çoğunluğun görüş ya da yaklaşımını yansıtır. Bu aşamada atasözleri, deyimler veya kalıp yargılarla tepki verilir. (35).

2.13. Empati Türleri

Empati kendi içerisinde türlere ayrılmaktadır:

2.13.1. İçgüdüsel Empati

Tüm canlıların doğduklarında sahip oldukları temel empati türüdür. Türlerin varlığını sürdürmesi gerekli ve evrenseldir (36). Duygusal bir film sahnelerinde veya haber izlerken dökülen gözyaşları içgüdüsel empatiye bir örnek gösterilebilir. Tıpkı onlar gibi başkalarının üzüntüsünü ve sevincini yaşayabileceğimiz empati türüdür (37).

2.13.2. Gelişken Empati

Dinleyicinin sözlü ve sözsüz iletişiminin ötesine geçmeyi gerektirdiği empati türüdür. Diğer kişinin arzularını, niyetlerini ve açıklanamayan endişelerini sezgi ve içgörü ile algılamayı içermektedir. Görünüşte anlamsız ve önemsiz, hatta görünüşte bağımsız ipuçlarından bilinçsiz beklentileri yakalamamızı sağlar. Kısacası bu bir bilmecenin eksik parçalarını bulma ve çözüm üretme becerisidir (36).

2.13.3. İlişkisel Empati

Temas halinde olduğumuz kişilerin duygularına yönelik kurulan empati türüdür. Bir ilişkideki kişilerle yakınlık derecesi empatinin gücünü etkileyen bir unsurdur (37). İlişki ne kadar yakınsa, diğer kişinin duygularına o kadar duyarlı oluruz. Tıpkı çocuğu acı çeken annenin daha çok acı çekmesi gibi (36).

2.13.4. Deneyimsel Empati

Bu durum kişinin kendi deneyimlerinden ve öğrenmelerinden kaynaklanmaktadır. Bir kişinin aynı olayları yaşamış kişilerle özdeşleşmesidir (37). Bir erkeğin doğum yapan bir kadının ne hissettiğini anlaması zordur. Evli ve çocuklu çalışan bir kadının durumunu çocuksuz ve bekar bir kadının anlaması zordur. Sonuç olarak insanlar genellikle kendi acılarını ve zorluklarını yaşayan insanları daha iyi anlarlar (36).

2.13.5. Yüksek Empati

Empatik insan, duyarlılığı, bilinci, anlayışı ve adalet duygusu yüksek bir kişidir. Sevginin gücü bilgi ve anlayışın ötesindedir. Sevgisiz empati, kurtarıcı veya rahatlatıcı olabilir, ancak sevgi dolu empati her zaman gelişir. Aynı zamanda başkalarındaki potansiyeli de harekete geçirir. Sevgi, bilgi yetersiz olduğunda bile acıyı azaltır ve iyileştirir. Bu boyut bir bakıma 'manevi boyuttur'. Empati becerisi yüksek kişi, kendi kişisel dönüşümünü gerçekleştirmiş kişidir. Bu kişi bir terapist veya eğitmen ise, kalbini müşterilere açmaktan korkmaz. Koruyucu kalkanlarını devreye sokmadan yanılma ve hatta incinme riskiyle karşı karşıyadır. Empati kurabilmek neredeyse bu insanların doğası haline geldi. Çünkü onlar doğaldır. Empatisi yüksek olan kişi ruha hitap eder. Bu nedenle dünyanın bu tür eğitimcilere ve terapistlere ihtiyacı vardır (36).

2.13.6. Temel Empati

Bu adım, empatiyi geliştirmek için eğitimin gerekli olan ilk empati adımıdır. Karşıdakini aktif olarak dinlemek, sık sık göz teması kurmak, “anlıyorum” cümlesi ile kafa sallamak, söylenen cümleleri tekrarlamak, anladığınızı size özel bir cümle ile ifade etmek, size söylenen cümleyi özetlemek, anladığınızı söyleyebilmek. uygun bedensel ve sözlü geri bildirimde bulunun. Bu nedenle empatik anlayış için karşınızdakinin ne dediği ile ilgilenmek yeterli değildir, onu anladığınızı hissettirmek de önemlidir (36).

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi, ‘Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Empati Eğilimleri’ olarak belirlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ortaöğretim kurumlarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin empati eğilimlerinin incelenmesidir. Araştırmada bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır.

1. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre empatik eğilimleri istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterir mi?
2. Beden eğitimi öğretmenlerinin empatik eğilimleri çalışma yılına göre üzerinde etkili midir?

3.3. Araştırmanın Önemi

Hayatımızda önemli bir yere sahip olan empati eğilimi, eğitim öğretim ortamında dikkat çekmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek olacakları empatik davranışlar sergilemeleri büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada da ortaöğretim beden eğitimi öğretmenlerinin çeşitli değişkenler açısından empatik eğilimlerinin belirlenmesi araştırılacaktır. Bu sayede ortaöğretim empatik eğilimlerin öğrenciler ve diğer öğretmenlerce etkili olduğunu görmelerinin sağlanması açısından etkili olacağı düşünülmektedir.

3.4. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçme araçlarını içtenlikle yanıtladığı varsayılmaktadır.
2. Veri toplama araçlarının araştırma problemlerine yönelik veri sağlamada yeterli olduğu farz edilmektedir.

3.5. Sınırlılıklar

1. Bu çalışma Elazığ ili Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Beden Eğitimi Öğretmenleri 2021-2022 yılında görev yapan 226 beden eğitimi öğretmeni ile

sınırlıdır.

2. Elde edilen bulgular veri toplama araçlarından elde edilenlerle sınırlıdır.
3. Araştırma; cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, mesleki yıl, değişkenleri ile sınırlı tutulmaktadır.

3.6. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ortaöğretim beden eğitimi öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla gerçekleştirilen araştırma genel tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, geçmiş bir durumu veya mevcut bir durumu olduğu gibi ifade etmeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, kişi veya nesne kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi ifade edilmeye çalışılır. Genel tarama modelleri, çok sayıda ögeden oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya ulaşmak için evrenden alınacak tüm evren veya grup veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (41).

3.7. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bulunan ortaöğretim kurumlarındaki beden eğitimi öğretmenleri oluşturacaktır. Araştırmanın örneklemini ise Elazığ ili merkezinde faaliyet gösteren ortaöğretim düzeyindeki beden eğitimi öğretmenleri oluşturacaktır. Toplamda 226 anket toplanmıştır. Hair ve ark. (38) ve Hatcher (39) minimum örneklem büyüklüğünün gözlenen değişkenlerin 5 katı (5:1) olması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya dahil edilen ifade sayısı 40 olduğu için örneklem büyüklüğü en az 200 olmalıdır. Bu açıdan örneklemin ifade sayısı açısından yeterli olduğu söylenebilir.

3.8. Veri Toplama Araçları

Araştırmacı 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Elazığ ilinde faaliyet gösteren ortaöğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri çalışmaya dahil edilmiştir. Elde edilen veriler değerlendirilerek ortaöğretim kurumlarında eğitim veren beden eğitimi öğretmenlerine anket uygulanmıştır.

3.9. Empati Ölçeği

Empati ölçeği Baron-Cohen ve arkadaşları (6,40) tarafından Empatizasyon-Sistemizasyon (9) teorisi kapsamında geliştirilmiştir, ve Bora ve Baysan (41) tarafından Türkçeye uyarlanan ‘Empati Ölçeği (EÖ)’ kullanılmıştır.

Empati Ölçeği, empatiyi ölçmeye yönelik 40 (42) maddeden oluşmaktadır. Kişi soruları, iki ucunda ‘kesinlikle katılmıyorum’ ve ‘kesinlikle katılıyorum’ yanıtları olan 4 seçenek içerisinden işaretleme yapmaktadır. Maddelerin bir kısmında ‘kesinlikle katılmıyorum’ bazılarında ‘kesinlikle katılıyorum’ empatik bir yanıt karşılık gelmektedir. Empatiyi ölçmek için kullanılan soruların 22’si ve çeldirici soruların 18’i ölçeğin kısa formunda kullanılmıştır. 40 empati sorusundan 22’si (30) Wakabayashi (42) tarafından, faktör analizi yöntemiyle ölçeğin 22 soruluk kısa formu seçilmiştir. Ölçek iç tutarlılık seviyesi yüksek olduğu görülmüştür (0.81). Ölçeğin kısa formunun incelenmesi de güvenilir özellik gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçeğin kısa formundaki sorular için test-tekrar test güvenilirliği yeterli bulunmuştur.

3.10. Veri Analizi

Çalışmada elde edilen veriler SPSS 25 paket programına aktarılarak istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın istatistiksel hesaplamalarında ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testi öncesinde varsayımlar kontrol edilmiştir. İlk varsayım normal dağılımdır. Veri setinin normal dağılım varsayımını kontrol etmek için basıklık ve çarpıklık değerleri kullanılmıştır. Harlow (43)’e göre basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olması beklenmektedir. Elde edilen bulgular neticesinde veri setinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bir diğer varsayım grupların homojen dağılımlarıdır. Grupların homojen dağılımları Levene’s testi kullanılmıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara yer verilerek ve literatürde yer alan çalışmalarda ulaşılan sonuçlarla kıyaslanmıştır.

Tablo 3.1. Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
.72	22

Cronbach's Alpha değeri .72 bulunmuştur. Bu değer $0.60 \leq \alpha < 0.80$ arasında olduğundan ölçek oldukça güvenilir (44).

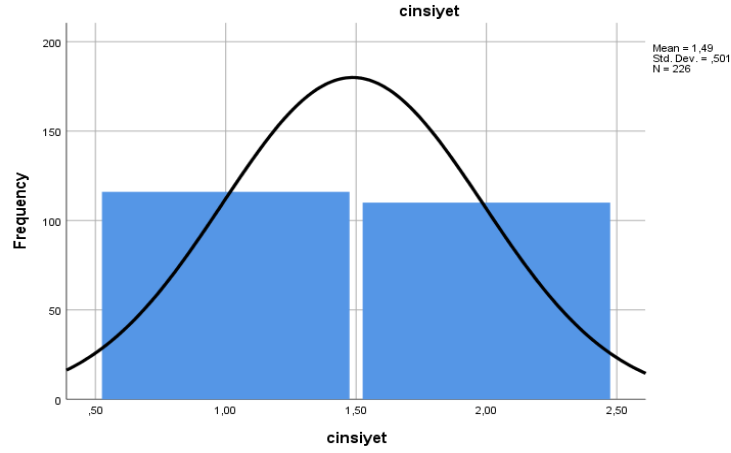
4. BULGULAR

4.1. Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkeni Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
Erkek	116	51.3
Kadın	110	48.7
Toplam	226	100.0

Tablo 4.1 incelendiğinde katılımcıların 116'sı (%51.3) erkek, 110'u (%48.7) kadın beden eğitimi öğretmeninden oluşmaktadır.

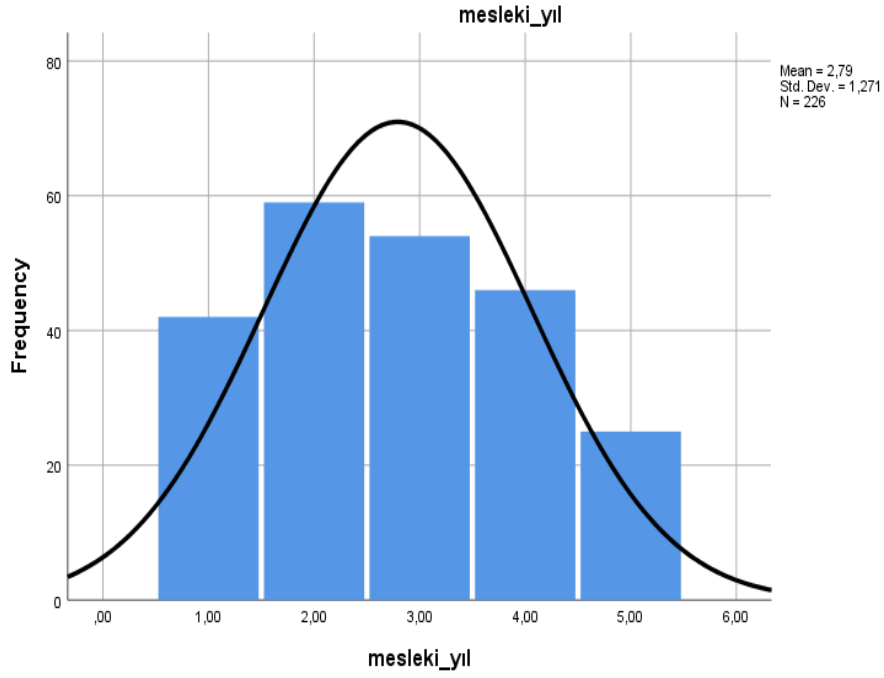

Şekil 4.1. Katılımcıların Cinsiyet Ortalama Grafiği

Tablo 4.2. Katılımcıların Mesleki Yıl Değişkeni Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
0-5 Yıl	42	18.6
6-10 Yıl	59	26.1
11-15 Yıl	54	23.9
16-20 Yıl	46	20.4
21 Yıl ve Üzeri	25	11.1
Toplam	226	100.0

Tablo 4.2 incelendiğinde katılımcıların 42'si (%18.6) 0-5 yıl, 59'u (%26.1) 6-10 yıl, 54'ü (%23.9) 11-15 yıl, 46'sı (%20.4) 16-20 yıl ve 25'i (%11.1) 21 yıl ve üzeri mesleki yıla sahip olduğu belirlenmiştir.

Şekil 4.2. Katılımcıların Mesleki yıl Ortalama Grafiği

Tablo 4.3. Empati Ölçeği Soru 1 Frekans Tablosu

	N	%
1.00	1	.4
2.00	16	7.1
3.00	48	21.2
4.00	161	71.2
Toplam	226	100.0

Tablo 4.3 incelendiğinde katılımcıların 1'i (%.4) 1.00, 16'sı (%7.1) 2.00, 48'i (%21.2) 3.00, 161'i (%71.2) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.4. Empati Ölçeği Soru 2 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	9	4.0
2.00	67	29.6
3.00	68	30.1
4.00	82	36.3
Toplam	226	100.0

Tablo 4.4 incelendiğinde katılımcıların 9'u (%4.0) 1.00, 67'si (%29.6) 2.00, 68'i (%30.1) 3.00, 82'si (%36.3) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.5. Empati Ölçeği Soru 3 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	144	63.7
2.00	73	32.3
3.00	6	2.7
4.00	3	1.3
Toplam	226	100.0

Tablo 4.5 incelendiğinde katılımcıların 144'ü (%63.7) 1.00, 73'ü (%32.3) 2.00, 6'sı (%2.7) 3.00, 3'ü (%1.3) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.6. Empati Ölçeği Soru 4 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	173	76.5
2.00	40	17.7
3.00	8	3.5
4.00	5	2.2
Toplam	226	100.0

Tablo 4.6 incelendiğinde katılımcıların 173'ü (%76.5) 1.00, 40'ı (%17.7) 2.00, 8'i (%3.5) 3.00, 5'i (%2.2) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.7. Empati Ölçeği Soru 5 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	80	35.4
2.00	92	40.7
3.00	41	18.1
4.00	13	5.8
Toplam	226	100.0

Tablo 4.7 incelendiğinde katılımcıların 80'i (%35.4) 1.00, 92'si (%40.7) 2.00, 41'i (%18.1) 3.00, 13'ü (%5.8) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.8. Empati Ölçeği Soru 6 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	<i>%</i>
1.00	3	1.3
2.00	48	21.2
3.00	73	32.3
4.00	102	45.1
Toplam	226	100.0

Tablo 4.8 incelendiğinde katılımcıların 3'ü (%1.3) 1.00, 48'i (%21.2) 2.00, 73'ü (%32.3) 3.00, 102'si (%45.1) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.9. Empati Ölçeği Soru 7 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	<i>%</i>
1.00	108	47.8
2.00	89	39.4
3.00	21	9.3
4.00	8	3.5
Toplam	226	100.0

Tablo 4.9 incelendiğinde katılımcıların 108'i (%47.8) 1.00, 89'u (%39.4) 2.00, 21'i (%9.3) 3.00, 8'i (%3.5) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.10. Empati Ölçeği Soru 8 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	<i>%</i>
1.00	7	3.1
2.00	19	8.4
3.00	64	28.3
4.00	136	60.2
Toplam	226	100.0

Tablo 4.10 incelendiğinde katılımcıların 7'si (%3.1) 1.00, 19'u (%8.4) 2.00, 64'ü (%28.3) 3.00, 136'sı (%60.2) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.11. Empati Ölçeği Soru 9 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	5	2.2
2.00	38	16.8
3.00	67	29.6
4.00	116	51.3
Toplam	226	100.0

Tablo 4.11 incelendiğinde katılımcıların 5'i (%2.2) 1.00, 38'i (%16.8) 2.00, 67'si (%29.6) 3.00, 116'sı (%51.3) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.12. Empati Ölçeği Soru 10 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	3	1.3
2.00	28	12.4
3.00	66	29.2
4.00	129	57.1
Toplam	226	100.0

Tablo 4.12 incelendiğinde katılımcıların 3'ü (%1.3) 1.00, 28'u (%12.4) 2.00, 66'sı (%29.2) 3.00, 129'u (%57.1) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.13. Empati Ölçeği Soru 11 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	111	49.1
2.00	73	32.3
3.00	36	15.9
4.00	6	2.7
Toplam	226	100.0

Tablo 4.13 incelendiğinde katılımcıların 111'i (%49.1) 1.00, 73'ü (%32.3) 2.00, 36'sı (%15.9) 3.00, 6'sı (%2.7) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.14. Empati Ölçeği Soru 12 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	<i>%</i>
1.00	15	6.6
2.00	38	16.8
3.00	39	17.3
4.00	134	59.3
Toplam	226	100.0

Tablo 4.14 incelendiğinde katılımcıların 15'i (%6.6) 1.00, 38'i (%16.8) 2.00, 39'u (%17.3) 3.00, 134'ü (%59.3) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.15. Empati Ölçeği Soru 13 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	<i>%</i>
1.00	6	2.7
2.00	20	8.8
3.00	101	44.7
4.00	99	43.8
Toplam	226	100.0

Tablo 4.15 incelendiğinde katılımcıların 6'sı (%2.7) 1.00, 20'i (%8.8) 2.00, 101'i (%44.7) 3.00, 99'u (%43.8) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.16. Empati Ölçeği Soru 14 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	<i>%</i>
1.00	2	.9
2.00	12	5.3
3.00	72	31.9
4.00	140	61.9
Toplam	226	100.0

Tablo 4.16 incelendiğinde katılımcıların 2'si (%.9) 1.00, 12'si (%5.3) 2.00, 72'si (%31.9) 3.00, 140'ı (%61.9) 4.00 cevabını vermişlerdir..

Tablo 4.17. Empati Ölçeği Soru 15 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	1	.4
2.00	38	16.8
3.00	77	34.1
4.00	110	48.7
Toplam	226	100.0

Tablo 4.17 incelendiğinde katılımcıların 1'i (%.4) 1.00, 38'i (%16.8) 2.00, 77'si (%34.1) 3.00, 110'ı (%48.7) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.18. Empati Ölçeği Soru 16 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	2	.9
2.00	11	4.9
3.00	95	42.0
4.00	118	52.2
Toplam	226	100.0

Tablo 4.18 incelendiğinde katılımcıların 2'si (%.9) 1.00, 11'i (%4.9) 2.00, 95'si (%42.0) 3.00, 118'i (%52.2) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.19. Empati Ölçeği Soru 17 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	1	.4
2.00	24	10.6
3.00	102	45.1
4.00	99	43.8
Toplam	226	100.0

Tablo 4.19 incelendiğinde katılımcıların 1'i (%.4) 1.00, 24'i (%10.6) 2.00, 102'si (%45.1) 3.00, 99'u (%43.8) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.20. Empati Ölçeği Soru 18 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	<i>%</i>
1.00	155	68.6
2.00	42	18.6
3.00	14	6.2
4.00	15	6.6
Toplam	226	100.0

Tablo 4.20 incelendiğinde katılımcıların 155'i (%.68.6) 1.00, 42'si (%18.6) 2.00, 14'ü (%6.2) 3.00, 15'i (%6.6) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.21. Empati Ölçeği Soru 19 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	<i>%</i>
1.00	4	1.8
2.00	63	27.9
3.00	94	41.6
4.00	65	28.8
Toplam	226	100.0

Tablo 4.21 incelendiğinde katılımcıların 4'ü (%.1.8) 1.00, 63'ü (%27.9) 2.00, 94'ü (%41.6) 3.00, 65'i (%28.8) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.22. Empati Ölçeği Soru 20 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	<i>%</i>
1.00	1	.4
2.00	67	29.6
3.00	93	41.2
4.00	65	28.8
Toplam	226	100.0

Tablo 4.22 incelendiğinde katılımcıların 1'i (%.4) 1.00, 67'si (%29.6) 2.00, 93'ü (%41.2) 3.00, 65'i (%28.8) 4.00 cevabını vermişlerdir.

Tablo 4.23. Empati Ölçeği Soru 21 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	4	1.8
2.00	48	21.2
3.00	101	44.7
4.00	73	32.3
Toplam	226	100.0

Tablo 4.23 incelendiğinde katılımcıların 4'ü (%1.8) 1.00, 48'i (%21.2) 2.00, 101'i (%44.7) 3.00, 73'ü (%32.3) 4.00 cevabını vermişlerdir..

Tablo 4.24. Empati Ölçeği Soru 22 Frekans Tablosu

	<i>N</i>	%
1.00	3	1.3
2.00	47	20.8
3.00	71	31.4
4.00	105	46.5
Toplam	226	100.0

Tablo 4.24 incelendiğinde katılımcıların 3'ü (%1.3) 1.00, 47'si (%20.8) 2.00, 71'i (%31.4) 3.00, 105'i (%46.5) 4.00 cevabını vermişlerdir.

4.2. Anova Test Bulguları

Tablo 4.25. Katılımcıların Cinsiyet, Yaş ve Mesleki Yıl Değişkenleri ile Empati Düzeyleri ANOVA Tablosu

		<i>df</i>	<i>Ortalama Kare</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet	Gruplar Arası	28	.47	2.11	.00
	Grup İçi	197	.22		
	Toplam	225			
Mesleki Yıl	Gruplar Arası	28	2.70	1.85	.01
	Grup İçi	197	1.46		
	Toplam	225			

Tablo 4.25 incelendiğinde katılımcıların empati düzeylerinde cinsiyet değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir ($F_{(28, 225)}=2.11$, $p<.05$). Cinsiyet değişkenine göre erkek beden eğitimi öğretmenlerinin kadın beden eğitimi öğretmenlerine göre empati düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Mesleki yıl değişkeninde katılımcıların empati düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark

tespit edilmiştir. 16-20 yıl mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri daha yüksek olduğu görülmüştür. 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri en düşük olduğu belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA

Yapılan çalışma sonucunda cinsiyet değişkenine göre erkek beden eğitimi öğretmenlerinin kadın beden eğitimi öğretmenlerine göre empati düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Mesleki yıl değişkeninde katılımcıların empati düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. 16-20 yıl mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri daha yüksek olduğu görülmüştür. 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri en düşük olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde araştırmanın bulgularını destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar bulunmaktadır.

Demir (45) tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının empatik becerilerinin orta düzeyde olduğu tespit etmiştir. Beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri Yılmaz ve Akyel (46) tarafından incelenmiş ve beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim puanlarının iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Pala (47) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının empati düzeylerinin ortalamasının biraz üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Temizyürek (48) öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin incelendiği çalışmada, kadın öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gürsel (49) yaptığı çalışmada kadın öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlemiştir. Hoffman'ın (50) empati ve ilişkili davranışlardaki cinsiyet farklılıklarının tartışıldığı bir çalışmada, empatinin kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Akbulut (51) sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin araştırıldığı çalışmada kadın öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaptığımız çalışmada cinsiyet değişkenine göre erkek beden eğitimi öğretmenlerinin kadın beden eğitimi öğretmenlerine göre empati düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeninin çevresel faktörlerde, çalışılan ortamdaki farklılıklar, anket sorularının cevaplanması sırasındaki ruh halinden etkilenebileceğini düşünmekteyiz.

Genç ve Kalafat (52) öğretmen adayları üzerine yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının empatik becerilerinde cinsiyete, öğrenim türüne, öğrenim görülen sınıfa annelerinin ve babalarının öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılığın olmadığı; anabilim dalına göre iletişim gerektiren bölümlerin empatik becerilerinin daha yüksek

düzye de olduğunu tespit etmiştir. Atlı ve Kutlu (53) yetiştirme yurtları ve çocuk yuvalarında çalışmakta olan kadın personelin erkek personele göre empatik eğilimlerinin daha yüksek olduğunu, eğitim düzeyi yüksek personelin düşük eğitim düzeyine sahip personele göre daha yüksek düzeyde empatik eğilime sahip olduğunu ve maaşı yüksek olanların eğitim düzeyi yüksek personele göre empatik eğilimlerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Bulut ve Düşmez (54), yaptıkları çalışmada evli olan öğretmenlerin empatik eğilim becerilerinin evli olmayan öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde olduğu; kıdem, mezun olunan fakülte, eğitim düzeyi, cinsiyet, mesleği isteyerek seçme ve meslekten memnuniyet durumları, mesleki deneyim gibi değişkenler açısından öğretmenlerin empatik eğilim becerilerinin farklılık göstermediği tespit etmişlerdir. şenkaya (55) yaptığı çalışmada yöneticilerin empatik eğilimlerinin genel olarak yüksek düzeyde olduğu tespit etmiş, kadın yöneticilerin erkek yöneticilere göre empatik eğilim düzeylerinin daha yüksek olduğu; okul türü, medeni durum, görev türü, yaş, çalışma yılı ve çalıştıkları kurum sayısı gibi unsurlar açısından empatik eğilimlerinin farklı olmadığını belirlemiştir. Karaman (56) tarafından Almanca öğretmen adaylarının empatik becerilerinin orta düzeyde olduğu tespit etmiştir. Öğretmenlerin empatik eğilimlerinin yüksek olması beklenirken, farklı çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görölmektedir.

etin (57), yaptığı çalışmada okul yöneticilerinin empatik eğilim düzeylerinde mezun olunan fakülte ve cinsiyet arasında anlamlı farklılık olduğu tespit etmiştir. Köse (58) çocuklarda benlik saygısı ve empati gelişiminin ebeveyn tutumları ile ilişkisini incelediği çalışmada çocuklarda benlik saygısı ve empati düzeyi ile ebeveyn tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkinin olduğu tespit etmiştir. Ayrıca otoriter anne baba tutumu ile benlik saygısı ve empati gelişimi arasında negatif yönlü ilişki olduğu, anne baba tutumları ile benlik saygısı ve empati gelişiminin ilişkili olduğu ve benlik saygısı yüksek olan çocukların empati gelişim seviyelerinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir. Schwenk ve diğerleri (59) bilişsel ve duyuşsal empatiyi yaş, cinsiyet ve zekâ değişkenlerine incelediği çalışmada yaşın bilişsel gelişim üzerinde etkisinin olduğu fakat yaş, cinsiyet ve zekâ değişkenlerine göre duygusal empatinin anlamlı olarak farklı olmadığı sonucuna varmışlardır. Yaptığımız çalışmada mesleki yıl değişkeninde katılımcıların empati düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Ayrıca 16-20 yıl mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri daha yüksek olduğu görölmüştür. 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri en düşük olduğu belirlenmiştir.

Turgut (60) öğretmen adaylarının bilimsel okuryazarlık, biyoetik değerleri ve empati beceri düzeylerini incelediği çalışmada, öğretmen adaylarının biyoetik değerleri ile empati becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu tespit edilmiştir. Yani öğretmen adaylarının empati becerileri arttıkça biyoetik değerleri de kısmen yükselmektedir. Bayındır (61) antrenörlerin liderlik özellikleri ile empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, antrenörlerin liderlik ve empati ilişkisinin pozitif yönlü olduğu, antrenörlük eğitim seviyesi, deneyim süresi ve branş içerisinde görev aldığı zaman dilimlerine bakıldığında da aynı şekilde pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Keçicioğlu (62) sosyal bilgiler öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyleri ile çatışma çözme becerilerinin incelendiği çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çatışma çözme becerilerinin ve empatik eğilim düzeylerinin iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Polat (63) okul öncesi öğretmenlerinin empatik düşünme becerilerine yönelik etkinlik uygulamalarına ilişkin görüşlerini incelediği çalışmada öğretmenlerin tamamı empatik düşünme becerilerinin çocuk, program ve öğretmen için önemli olduğunu düşünmektedir. Ayrıca empatik düşünme beceri düzeyinin olumlu bir sınıf iklimi ve verimli bir etkinlik süreci için önemli bir ölçüt olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenler arasında empatik düşünmeye dayalı drama, Türkçe, oyun, sanat, fen, okuryazarlığa hazırlık, matematik, müzik ve hareket etkinlikleri yer almıştır. Bu etkinlikler arasında dramadan sonra en çok Türkçe ve oyun etkinliklerini kullanmışlardır. Bu etkinliklerde empatik düşünmenin en çok büyük grup etkinliğinin etkinliğini artırdığı ve öğretmenlerin en çok en büyük grup etkinliğini planladıkları belirtilmiştir. Olay sürecinin verimliliğini etkileyen faktörler; Eğitimin verimliliğinin çocuğun yaşı, aile katılımı, kullanılan materyaller, cinsiyet dağılımı, öğretmenin ve çocuğun motivasyonu olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin empatik beceri düzeylerine göre programa hakim olmaları, kullandıkları etkinlik türleri ve yöntem teknikleri farklılık göstermektedir. Empatik becerisi düşük öğretmenlerin daha az etkinlik türü kullandıkları, programa hakim olmadıkları ve kendiliğinden bir süreç izlediği tespit edilmiştir.

Balcı (64) sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerini incelediği çalışmada, sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyleri ile sınıf öğretmenliğini isteme durumu, meslekten memnun olma durumu, cinsiyet ve yaş arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin eğitim durumu, medeni durum, mesleki deneyim, ve iletişim eğitimi alma durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Günel (65) yaptığı çalışmada, şube müdürlerinin yaş, görev yılı, spor düzeyi, eğitim, cinsiyet, görev yaptıkları bölge, aktif spor yapma, görev unvanları değişkenleriyle anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. İl müdürlerinin görev yılı ve yaş ile empati becerileri arasında anlamlı farklılık bulunurken; görev yaptıkları bölge, aktif spor yapma, görev unvanları, spor düzeyi, eğitim değişkenleriyle anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Gültekin (66) sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, iletişim becerileri açısından öğretmenler kendilerini en çok iletişim becerilerinde, en azından etkili iletişim boyutunda yeterli görmektedirler. Ayrıca cinsiyet değişkeni açısından sınıfın fiziki düzeni, öğrenme-öğretme süreci, zaman yönetimi, davranış yönetimi ve motivasyon gibi sınıf yönetimi becerilerine ilişkin tüm boyutlarda kadın öğretmenlerin sıra ortalamalarının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, yaş değişkeni açısından ise tüm yaş gruplarındaki öğretmenlerin bu boyutlarda becerilere sahip olduğu görülmüştür. Mesleki kıdem, mezuniyet değişkeni ve okutulan sınıf açısından beş alt boyutun tamamında kendilerini oldukça yeterli gördükleri; Sınıf mevcudu değişkeni açısından sınıf yönetiminin tüm alt boyutlarında düşük gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. İletişim becerileri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkilere ilişkin elde edilen sonuçlar, iletişim becerilerinin sınıf yönetimi becerilerini olumlu yönde etkilediğini ve iletişim becerilerinin sınıf yönetimi becerilerini yordadığını göstermektedir.

Tatal (67) ortaokul öğrencilerinin empati ve öz saygı düzeylerinin okula aidiyet durumları üzerindeki etkisini incelediği çalışmada, öğrencilerin empati düzeyleri ile ev aile öz saygı ve akademik özsaygı, genel öz saygı değerleri ile empati düzeyleri arasında pozitif yönde zayıf düzeyde, genel empati düzeyleri ile sosyal öz saygı düzeyleri arasında orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Duygusal empati düzeyleri ile sosyal öz saygı düzeyleri arasında yüksek ilişki olduğu, bilişsel empati düzeyleri ile sosyal öz saygı düzeyleri arasında orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, genel empati düzeyi ile genel öz saygı düzeyi arasında ise düşük düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin genel empati düzeyi ile okula aidiyet genel düzeyleri ve okula aitlik duygusu düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki bulunurken, reddedilmişlik duygusu boyutunda zayıf düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Şentürk (68) okul öncesi öğretmen adaylarının empati yönelimlerinin öz-yeterliliklerine etkisinin incelendiği çalışmada, öğretmen adaylarının empatik yönelimleri ve öz yeterlilikleri arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki tespit

edilmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının öz-yeterlilik düzeylerinin artması empatik yönelimlerini de arttırmaktadır.

Ergün (69) öğretmenlerin empati yeterlikleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, öğretmenlerin empati becerilerinde mezuniyet değişkeni ve sınıf yönetimi ile ilgili eğitim alıp almadıkları değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Öğretmenlerin empati becerileri ile branş, cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, duygusal zeka ve mesleği isteyerek seçme ile ilgili eğitim alıp almadıkları değişkenleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin empati becerileri ile sınıf yönetimi becerileri boyutu arasındaki ilişkinin pozitif yönlü, yansıtıcı, orta düzey ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile cinsiyet, mesleki kıdem, yaş, branş, sınıf yönetimi ve duygusal zeka ile ilgili eğitim alıp almadıkları değişkenleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Babur (70) öğretmenlerin çok kültürlü eğitime yönelik tutumları ile empatik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarının yüksek olduğu, erkek öğretmenlerin çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu; medeni durum, iş doyumu, yaş, mesleki kıdem ve eğitim düzeyi gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin empatik eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu, kadın öğretmenlerin empatik eğilimlerinin erkek öğretmenlere göre, evli öğretmenlerin bekar öğretmenlere göre, mesleğinden memnun olan öğretmenlerin memnuniyetsiz öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde empatik eğilimleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlik düzeyi değişkeni açısından yapılan incelemede, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ile liselerde görev yapan öğretmenler arasında empatik eğilim düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılık olduğu ve okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir.

Akçakaya (71) antrenörlerin empatik eğilim ve bilişsel esneklik düzeylerinin incelendiği çalışmada, antrenörlerin bilişsel esneklik ile empatik eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bilişsel esneklik ile empatik eğilimleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte antrenörlerin empatik eğilim düzeyleri yaşa göre anlamlı fark göstermekteyken; eğitim durumuna, branşına, mesleki kıdemine, cinsiyetine, antrenör kademesine, medeni durumuna ve spora başlama yaşına göre anlamlı fark tespit edilmemiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

- Cinsiyet değişkenine göre erkek beden eğitimi öğretmenlerinin kadın beden eğitimi öğretmenlerine göre empati düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
- Mesleki yıl değişkeninde katılımcıların empati düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir.
- 16-20 yıl mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri daha yüksek olduğu görülmüştür.
- 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin empati düzeyleri en düşük olduğu belirlenmiştir.

6.2. Öneriler

- Bu araştırmada Elazığ ilindeki ortaöğretimde eğitim veren beden eğitimi öğretmenler ile çalışılmıştır. Araştırma Elazığ dışında farklı illerde veya Türkiye genelinde uygulanabilir.
- Araştırma ortaöğretim beden eğitimi öğretmenlerine yönelik gerçekleştirilmiştir. Aynı veya benzer araştırma farklı branş öğretmenleri veya sınıf öğretmenlerine yönelik yapılabilir.
- Araştırma sadece ölçek uygulamalarına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamaya ek olarak, nitel araştırmanın karma yöntemi kullanılarak öğretmenlerle gözlem, görüşme, bireysel ve odak grup görüşmeleri yapılarak daha detaylı çalışmalar planlanabilir.

KAYNAKLAR

1. Sali G. Erken çocukluk döneminde empatinin gelişimi ve ailenin rolü. *International Journal of Early Childhood Education Research* 2012, 1: 63-92.
2. Canatan A. Toplumsal değerler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi* 2008, 1: 62-71.
3. Tay B, Yildirim K. Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin veli görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 2009, 9: 1499-542.
4. Özbek, MF. Toplumsal yaşamda empati. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi* 2004, 1: 1-16.
5. Chakrabarti B, Baron-Cohen S. Empathizing: neurocognitive developmental mechanisms and individual differences. *Progress Brain Res* 2006, 1: 403-17.
6. Mehrabian A, Ebstein N. A measure of emotional empathy. *J Pers* 1972, 40: 525-43
7. Baron-Cohen S, Wheelwright S. The empathy quotient: An investigation of adults with asperger syndrome or high functioning autism and normal sex differences. *J Autism Dev Disord* 2004, 34: 163-75.
8. Davis MH. A multidimensional approach to individual differences in empathy. *JSAS: Catalog of Selected Documents in Psychology* 1980, 10: 85.
9. Baron-Cohen S, Knickmeyer R, Belmonte MK. Sex differences in the brain: Implications for Explaining Autism. *Science* 2005, 310: 819-23.
10. Bilge Y, Bilge Y. Empati eğitim programının empatik eğilim düzeyi üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2017, 10:607-15.
11. Karaca A, Açıkgöz F, Akkuş D. Eğitim ile empatik beceri ve empatik eğilim geliştirilebilir mi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2013, 4: 118-22.
12. Ersoy EG, Köşger F. Empati: tanımı ve önemi. *Osmangazi Journal of Medicine* 2016, 38: 9-17.
13. Yüksel A. Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme öz değerlendirme sonuçları ve etkileyen faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 2015, 2: 37–49.

14. Jolliffe D, Farrington, DP. (2004). Empathy and offending: a systematic review and meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior* 2004, 9: 441-76.
15. Pala A. Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008, 23: 13-23.
16. Acaroğlu R, Duman D. Hemşirelik Yüksekokulu Birinci Sınıf Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Empati Becerileri Arasındaki İlişki. *Florence Nightingale Journal of Nursing* 2014, 22: 25-32.
17. Dökmen Ü. *İletişim Çatışmaları ve Empati*, 9. Baskı. İstanbul, Sistem Yayıncılık, 2005: 168-96
18. Tarhan N. *Toplum Psikolojisi*, 9.Baskı, Meriç A. (edt), İstanbul, Timaş Yayınları, 2016: 336.
19. Pişkin M. Empati, kaygı ve çatışma eğilimi arasındaki ilişki. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* 1991, 22: 775-84.
20. Ünal C. İnsanları anlama kabiliyeti, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1972, 3: 72-93.
21. Mitscherlich A. Group psychology and the analysis of the ego—a lifetime later. *The Psychoanalytic Quarterly* 1978, 1: 1-23.
22. Kumbaroğlu ZB. Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Benlik Saygısı Düzeylerinin Çeşitli Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması., Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2013.
23. Özen H. Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Yönelimlerinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, 2015.
24. Eichinger J. Job stress and satisfaction among special education teachers: effects of gender and social role orientation. *International journal of disability, development and education* 2000, 4: 397-412.
25. Cooper B. Empathy, Interaction and caring: Teachers' Roles in a constrained environment. *Pastoral Care in Education Journal* 2004, 22: 12-21.

26. Akkoyun F. Empatik Anlayış Üzerine. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1982, 15: 63-9.
27. Rogers CA. *Way of Being. The USA*: Mariner Books. 1980: 147-50.
28. Hogan R. Development of an empathy scale. *J Consul Clin Psychol* 1969, 33: 307-16
29. Stephan WC, Finlay K. The role of empathy in improving intergroup relations. *Journal of Social Issues* 1999, 55: 729-47.
30. Davis MH. Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *J Pers Soc Psychol* 1983, 44: 113-26
31. Hanna FJ, Hanna CA, Keys SG. Fifty strategies for counseling defiant and aggressive adolescents: reaching, accepting, and relating. *Journal of Counseling and Development* 1999, 77: 395-04.
32. Eisenberg N, Miller PA. Empathy and prosocial behaviour. *Psychol Bull* 1987, 101: 91-119
33. Dökmen Ü. Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. *Ankara University Journal Of Faculty Of Educational Sciences (Jfes)* 1988, 21: 155-90.
34. Özcan H. Hemşirelerin empatik eğilim ve empatik becerileri: gümüşhane örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2012, 1: 60-8.
35. Özbek MF. İnsan ilişkilerinde empatinin yeri ve önemi, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* 2010, 3: 568-86.
36. Gün N. Küçük mavi empati kitabı (3. Baskı), Kuraldışı Yayıncılık, İstanbul, 2018: 32- 6.
37. Psikoe. <https://psikoe.wordpress.com/2013/05/03/empati-cesitleri/> (Erişim Tarihi: 25/05/2022).
38. Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson re. multivariate data analysis: pearson new international edition. *Essex: Pearson Education Limited* 2014, 1: 2.
39. Hatcher, L. Using sas® proc calis for path analysis: *An introduction* 1996, 176-92.
40. Lawrence EJ, Shaw P, Baker D, Baron-Cohen S, David AS. Measuring Empathy: Reliability and Validity of The Empathy Quotient. *Psychol Med* 2004, 34: 911-24.

41. Bora E, Baysan L. Empati ölçeği-türkçe formunun üniversite öğrencilerinde psikometrik özellikleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bulteni* 2009, 19: 1-9.
42. Wakabayashi A, Baron-Cohen S, Wheelwright S, Goldenfeld N, Delaney J, Fine D, Smith R, Weil L. development of shorts forms of the empathy quotient (eq-short) and the systemizing quotient (sq-short). *Pers Indiv Diff* 2006, 41: 929-40.
43. Harlow LL. Book review of using multivariate statistics by Barbara G. Tabachnick and Linda S. Fidell. *Structural Equation Modeling* 2002, 9: 621-36.
44. Uzunsakal E, Yıldız D. Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi* 2018, 2: 14-28.
45. Demir MK. Sınıf öğretmenleri adaylarının empati becerilerinin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012, 33: 107-21.
46. Yılmaz İ, Akyel Y. Beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 2008, 9: 27-33.
47. Pala A. Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008, 23: 13-23.
48. Temizyürek S. Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi (Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi 3. ve 4. Sınıf Öğrencileri Örneği). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2019.
49. Gürsel HE. Branş Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Avcılar Örneği). Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi 2016.
50. Hoffman ML. Sex differences in empathy and related behaviors. *Sychological Bulletin* 1977, 84: 712-22.
51. Akbulut E. Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeyleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2010.
52. Genç SZ, Kalafat T. Öğretmen Adaylarının empatik becerileri ile problem çözme becerileri. *Kuramsal Eğitim Bilim* 2010, 3: 135-47.

53. Atlı A, Kutlu M. Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarında Çalışan Personelin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 2012, 23: 49-66.
54. Bulut H, Düşmez İ. Öğretmenlerin empatik eğilim becerilerinin demografik ve mesleki değişkenler bakımından karşılaştırılması. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2014, 5: 105-15.
55. Şenkaya B. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Yöneticilerin Empatik Eğilimleri (İzmir İli Örneği). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2018.
56. Karaman F. Almanca öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 2018, 8: 52-7.
57. Çetin S. Farklılıklar Yönetimine İlişkin Yönetici Görüşleri ile Yöneticilerin Empatik Eğilimlerinin Karşılaştırılması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, 2019.
58. Köse D. Anne Baba Tutumlarının, Çocukta Benlik Saygısı ve Empati Gelişimi ile İlişkisinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, 2019.
59. Schwenck C, Göhle B, Hauf J, Warnke A, Christine M, Schneider W. Cognitive and emotional empathy in typically developing children: the influence of age, gender, and intelligence. *European Journal of Developmental Psychology*, 2014, 11: 63-76.
60. Turgut D. Öğretmen Adaylarının Biyoetik Değerleri, Bilimsel Okuryazarlık ve Empati Beceri Düzeylerinin Sınıflar Bazında İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2018.
61. Bayındır M. Antrenörlerin Liderlik Özellikleri ile Empati Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, 2018.
62. Keçicioğlu Y. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Çatışma Çözme Becerilerinin İncelenmesi (Bursa İli Örneği). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020.

63. Polat Y. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Empatik Düşünme Becerilerine Yönelik Etkinlik Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2021.
64. Balcı E. Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeyleri (Beşiktaş İlçesi Örneği). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi, 2012
65. Günel İ. Gençlik Ve Spor Bakanlığı'nın Taşra Teşkilatlarında Görev Yapan İl Müdürleri ve Şube Müdürlerinin Empati Becerilerinin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Yüksek lisans tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, 2014.
66. Gültekin SÖ. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Eko. Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Gaziantep: Zirve Üniversitesi, 2015.
67. Tural AK. Ortaokul Öğrencilerinin Empati ve Öz Saygı Düzeylerinin Okula Aidiyet Durumları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 2022.
68. Şentürk İ. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Empati Yönelimlerinin Öz-Yeterliliklerine Etkisinin İncelenmesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, 2021.
69. Ergün TA. Öğretmenlerin Empati Yeterlilikleri ile Sınıf Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişki (Hendek Örneği). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2021.
70. Babur S. Öğretmenlerin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumları ile Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişki. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2021
71. Akçakaya F. Antrenörlerin Empatik Eğilim ve Bilişsel Esneklik Düzeylerinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2021.

EKLER

EK-1. Özgeçmiş

EK-2. Etik Kurul Kararı

EK-3. Kurum İzni

